

Novotny Ádám

Eszterházy Károly Főiskola, Gazdaságtudományi Intézet

nadame@ektf.hu

DIGITÁLIS EURÓPA – VALÓSÁG VAGY VÁGYÁLOM?

Bevezetés

A tanulmány az „e-Europe” programmal összefüggésben foglalkozik az információs társadalom kérdéskörével, amelyhez a célokat és stratégiákat az Európai Unió „lisszaboni csúcsán” hirdették meg. Kitér az információs célok, a telekommunikáció, az e-kormányzat és az eBusiness kérdéseire. Elemzésekre és speciális mutatókra támaszkodva alapvetően azt vizsgálja, hogy a „csúcs” óta eltelt időszak eredményei alapján reálisnak tűnik-e a „mindenkire kiterjedő információs társadalom” érdekében kitűzött célok teljesítése 2010-ig? Képes-e az EU mint egész, vagy legalább az egyes tagállamok felvenni a versenyt a digitalizáció útjára már korábban rálépett Egyesült Államokkal? Milyen technológiai pozíciót foglalnak el az új tagállamok az EU és az USA viszonyában?

Az európai információs társadalom létrehozását célzó „e-Europa” programot az EU 2000. márciusában rendezett „lisszaboni csúcsának” döntései alapozták meg. Itt az Európai Unió államfői célul tűzték ki, hogy az Uniót „2010-ig a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú gazdasági egységévé kell tenni, mely több és jobb munkahely teremtésével és erősebb társadalmi összetartással képessé válik a gazdasági növekedés fenntartására” (EU, 2000). Mit is jelent ez a kétségkívül ambiciózus cél? A *versenyképesség* számos definíciójával találkozhatunk a szakirodalomban, s a szerzők leginkább egy adott ország általános gazdasági teljesítményével azonosítják e fogalmat, elsősorban a termelékenységgel, az exportképességgel, valamint az állampolgárok folyamatosan növekvő életszínvonalával. A Bizottság értelmezése szerint a versenyképesség nem más, mint a fenntartható módon növekvő életszínvonal a kényszerű munkanélküliség lehető legalacsonyabb szintjével párosulva (EC, 2003). Egyszerűen fogalmazva, a versenyképes ország egyszerre tart fenn magas növekedési rátát és magas foglalkoztatási szintet (Porter *et al.* 2000, 14. o.).

Az EU Lisszabonban hivatalosan is elismerte már több évtizede fennálló gazdasági és technológiai lemaradását az Egyesült Államokkal szemben, és egy minden területet átfogó stratégiát hirdetett az egyre növekvő szakadék leküzdésére. A stratégia nem az Unió makroökonómiai stabilitására helyezi a hangsúlyt, hanem a strukturális reformokra: a versenyképességet visszafogó merev jogi és intézményi szabályozások feloldására, a nyugdíj- és egészségbiztosítási rendszerek újragondolására, a hálózati szolgáltatások piacának liberalizálására, a digitális társadalom kiterjesztésére. Ezek a folyamatok az USA-ban és Japánban, a 90-es években spontán módon mentek végbe.

A *jelen tanulmány* azt a kérdést állítja középpontba, hogy – miután már majdnem fél távon vagyunk — az eddigi eredmények alapján képes lesz-e Európa a Lisszabonban megfogalmazott információs célok teljesítésére. Miközben bemutatja a már elért eredményeket, igyekszik feltárni a lemaradás okait. A bővítés kapcsán felmerül a kérdés, hogy a 2004-ben csatlakozott tagállamok várhatóan segítik-e, vagy inkább hátráltatják majd az Uniót céljai elérésében, és hogy Magyarország milyen helyet foglal el az új tagok és a tizenötök viszonyában.

Miután folyamatosan számos jelentés és értékelés készül a „lisszaboni folyamat” aktuális helyzetéről, eredményeiről Európa szerte, a tanulmány mindenekelőtt ezekre támaszkodik. A Tanács minden év tavaszán összeül, hogy értékelje az addig eltelt időszak eredményeit, és kijelölje a következő tizenkét hónap prioritásait, melyhez a Bizottság jelentést készít. A Bizottság emellett külön is nyomon követi a stratégia tudás-dimenziójának eredményeit, az ún. innovációs indikátorok segítségével (European Innovation Scoreboard – EIS). A tanulmányban a szerző igyekszik a brüsszelei álláspont mellett független szakértők és szervezetek véleményét, felméréseit is bemutatni. Ezek közé tartozik a londoni székhelyű, szakértőkből álló, Centre for European Reform (CER) éves értékelése (The Lisbon Scorecard), mely rendszerint kritikus hangvételű, a szervezet elfogulatlan álláspontjából adódóan, vagy a Világ-gazdasági Fórum (WEF) The Lisbon Review című értékelése, mely közvetlenül a piaci szereplők, nevezetesen gazdasági felsővezetők által nyújtott információkat dolgoz fel. A WEF koordinálásában a világ vezető kutatói által készített ún. „globális versenyképesség jelentésben” (Global Competitiveness Report – GCR) bemutatott versenyképességi index (GCI) technológiai részindexére is támaszkodik a tanulmány. Csakúgy, mint a Harvard egyetem professzorai által kidolgozott Networked Readiness Index (NRI) mutatóra, amely rendkívül jó helyettesítésként használható az információs társadalom elvont és összetett jelenségére. Az e-kormányzat területén elért eredmények alapvetően az ENSZ, míg az e-üzlet elterjedtsége az Economist Intelligence Unit és az IBM közös fejlesztésű indexe (e-readiness) alapján kerülnek bemutatásra.

Információs (ICT-vel összefüggő) célok az Európai Unióban

A lisszaboni stratégiát áthatja az információs és kommunikációs technológiák (ICT) világmegváltó erejébe vetett hit. A média méltán nevezte el a tanácsulást „dot-com csúcshatásnak” (Murray 2004, 9. o.), s bár a „buborék” azóta kipukkant, az új technológiák gazdasági és társadalmi hatása nem alábecsülendő. Az *információs társadalom* fogalmát az 1994-es tanácsülés számára készített, Bangemann nevével fémjelzett jelentés („Europe and the global information society”) népszerűsítette először. Az információs társadalom alapjait az információs és kommunikációs technológiák – s elsősorban az internet – széleskörű, az élet minden területére kiterjedő alkalmazása teremti meg. A fogalom az elmúlt évek során egybeolvadt a *tudásalapú társadalom* kifejezéssel, melyet elsősorban politikai, mintsem szakmai körökben használnak. Eszerint a tudás és az információ globális közjószágnak tekintendő, és az embereket ICT-képességekkel kell felruházni a tudástársadalomban való munkavégzéshez, boldoguláshoz. A fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődéshez és mun-

kahelyteremtéshez pedig képzett, technológiailag művelt munkavállalókra van szükség, akik képesek a bitek formájában terjedő tudáshoz hozzáférni és azt hatékonyan felhasználni (WSF 2003). Ez mindenekelőtt egy relatíve olcsó, mindenki által hozzáférhető technológiai infrastruktúra kiépítését feltételezi, melynek alapja az információs piacok liberalizálása.

Ezek alapján, a lisszaboni stratégia a következő *információs célokat* foglalja magában:

- az internet-használat arányának növelése a háztartásokban, iskolákban és a közszolgáltatások terén
- az új technológiák, mint a harmadik generációs mobilkommunikáció (3G) és a szélessávú internet-hozzáférés elterjedésének ösztönzése
- a távközlési piacok liberalizálása, a telekommunikációs és internet-használati díjak csökkentésének érdekében

Információs társadalom – e-Európa program

Az EU jelenleg a második *eEurope* cselekvési terv derekán jár. Az e-Európa program olyan intézkedéseket tartalmaz, melyek a háztartásokat, iskolákat (eLearning), üzleti szervezeteket (eBusiness), közintézményeket (eHealth) és kormányzatokat (eGovernment) az új technológiák minél szélesebb körű használatára ösztönzik. Az e-Európa – mely szerint az internet nélkülözhetetlen eleme a gazdasági növekedésnek, munkahely teremtésnek és az életminőség javításának – bizonyos szempontból sikeresnek mondható, hisz 2000 és 2003 között megduplázódott az internet-kapcsolatok aránya a tizenötök háztartásaiban (47%). Az élen járó Svédországban és Dániában a lakosság 64%-a rendelkezik internet-hozzáféréssel otthon, míg ez az arány „mindössze” 54% az USA-ban. Izland bír a legmagasabb penetrációs rátával (69%) Európában, és még a sereghajtó Görögországban is megháromszorozódott az online háztartások száma 2000 óta (16%). Az újak közül csak Ciprus és Csehország tudott a görögöknél magasabb rátát elérni. (Murray 2004, 9. o.)

1. táblázat: Az *Networked Readiness Index* felépítése

ICT-környezet	piaci környezet	a megfelelő humán erőforrás és a kisegítő üzletágak jelenléte
	politikai környezet	az ICT használatát befolyásoló szabályozások és törvények
	infrastruktúra	az ICT-hez való hozzáférhetőség foka és az infrastruktúra minősége
Felkészültség az ICT használatára	egyének	ICT-ismeretek mélysége és az internet-hozzáférés módja, helye, intenzitása
	vállalati szféra	az ICT üzleti lehetőségeinek kihasználására és az alkalmazottak ICT-képességeinek fejlesztésére való hajlandóság
	kormányzati szektor	az online közszolgáltatások kiépítésére való hajlam és az állami apparátus ICT-használatra való felkészültségének foka
ICT-használat elterjedtsége	egyének	a telefon- és internet-használat, illetve az egyéni ICT kiadások mértéke
	vállalati szféra	a B2B és B2C elektronikus kereskedelem elterjedése, az ICT használata az egyes üzleti funkciók terén (pl. marketing), valamint az online tranzakciók mértéke
	kormányzati szektor	az online kormányzati szolgáltatások és egyéb B2G tranzakciók elterjedése

Forrás: Dutta et al. (2004)

Bár az eredmények biztatóak, a felmérések azt mutatják, hogy még a leginnovatívabb tagállamok is le vannak maradva az Egyesült Államok mögött. Az INSEAD, a Világbank és a Világgazdasági Fórum együttműködésében kifejlesztett, *Networked Readiness Index* (NRI, lásd 1. és 2. táblázat) az információs és kommunikációs technológiák versenyképességre gyakorolt hatását próbálja meg mérni az egyes országokban (Dutta et al. 2004). A több mint száz országban elvégzett felmérés azt vizsgálja, hogy milyen mértékben tudják a nemzetek kiaknázni az ICT fejlődésével járó társadalmi-gazdasági előnyöket. Az indexet, melynek felépítését az 1. táblázat mutatja be, Kirkman, Osorio és Sachs (Kirkman et al. 2002) vezette be 2002-ben és Dutta és Jain (Dutta et al. 2003) finomította tovább 2003-ban.

2. táblázat: A Networked Readiness Index és részindexei alapján elért helyezések

	NRI			NRI részindexei 2003/2004		
	2001/2002	2003/2004	változás	környezet	felkészültség	használat
Egyesült Államok	1	1	0	1	3	1
Finnország	3	3	0	3	1	9
Svédország	4	4	0	6	2	5
Dánia	7	5	2	10	5	3
Németország	17	11	6	17	12	10
Japán	21	12	9	19	11	11
Hollandia	6	13	-7	15	14	12
Luxemburg	n/a	14	n/a	9	25	8
Egyesült Királyság	10	15	-5	14	10	21
Franciaország	24	19	5	23	7	25
Ausztria	9	21	-12	21	15	19
Írország	19	22	-3	22	18	18
Belgium	18	24	-6	24	21	20
Észtország	23	25	-2	25	22	27
Málta	n/a	27	n/a	29	31	24
Olaszország	25	28	-3	28	26	29
Spanyolország	26	29	-3	30	24	32
Szlovénia	29	30	-1	39	27	28
Portugália	27	31	-4	27	35	30
Csehország	28	33	-5	34	33	35
Görögország	31	34	-3	32	39	38
Lettország	39	35	4	38	36	41
Magyarország	30	36	-6	40	38	34
Szlovákia	33	41	-8	51	34	39
Litvánia	42	42	0	45	32	53
Lengyelország	35	47	-12	50	43	52
Románia	65	61	4	75	56	48
Bulgária	53	67	-14	69	60	68

Forrás: Dutta et al. (2004)

A 2. táblázat jól mutatja az USA információs fölényét Európával szemben. Az Egyesült Államokkal csak a skandináv országok képesek felvenni a versenyt. Az Európai középmezőnybe lépett a bővítéskor a volt szocialisták legfejlettebb gazdasága Észtország, amely az információs technológiák mellett számos egyéb területen is megelőzi a tizenötök sereghajtóit (Olaszország, Spanyolország, Portugália és Görögország).

Magyarország, ahol az internet terjedése lelassult az elmúlt években, az új tagállamok között is csak a sor végén található, hisz Észtország és Szlovénia mellett már a csehek és a lettek is megelőznek az NRI alapján. A hazai háztartások csupán 25%-a tud hozzáférni a világhálózhoz, s a növekedési ráta sem nagyobb évi 3%-nál. Ennek egyik fő oka az alacsony PC-ellátottság, hisz a hazai háztartások csak egyharmada rendelkezik számítógéppel, míg a tizenötök között ez közel 100% (IVSZ 2003). Ezen problémák orvoslására, valamint az információs társadalom megvalósításával kapcsolatos feladatok koordinálására készült el az e-Európa cselekvési tervvel összhangban, a Magyar Információs Társadalom Stratégia (MITS), melynek bemutatása a terjedelmi korlátok miatt itt nem lehetséges. (Lásd erről a 6. táblázatot is.)

Ha az EU-nak nem is, de néhány tagállamnak komoly esélye van felvenni a versenyt az Egyesült Államokkal, hiszen még a tizenötökön belül is komoly különbségek tapasztalhatók a lisszaboni stratégia szinte minden dimenziójában, beleértve az információs társadalmat (3. táblázat).

3. táblázat: Az EU tagállamok és az USA – rangsor

	Az információs társadalom dimenziójában	A Lisszaboni-stratégia összes dimenziója alapján
USA	1.	4.
Finnország	2.	1.
Svédország	3.	3.
Dánia	4.	2.
Észtország	9.	13.
EU-15 átlag		
Szlovénia	13.	16.
EU-24 átlag		
Olaszország	16.	15.
Portugália	17.	18.
Spanyolország	18.	14.
Lettország	19.	17.
Cseh Köztársaság	20.	20.
Litvánia	21.	22.
Szlovák Köztársaság	22.	24.
Magyarország	23.	21.
Görögország	24.	23.
Lengyelország	25.	25.

Forrás: Blanke et al. 2004 (4. és 9. o.)

A Világgazdasági Fórum kutatói (Jeffrey Sachs, John McArthur) által az ezredforduló utáni első években kidolgozott „növekedés-versenyképességi index” (Growth

Competitiveness Index – GCI), az egyes országok fenntartható növekedésre való potenciálját próbálja meg mérni (4. táblázat). Az index feltevése szerint, a gazdasági növekedés elsősorban három pilléren (részindexen) alapszik: a makrogazdasági környezeten, a közintézmények működésének minőségén, és ami legfontosabb, a technológiai fejlődésen vagy innováción (Blanke *et al.* 2003, 4. o.).

4. táblázat: A GCI technológiai részindexe alapján elért helyezések változásai

	2002	2003	változás
USA	1	1	0
Finnország	3	2	1
Svédország	4	4	0
Japán	5	5	0
Dánia	11	8	3
Észtország	14	10	4
Csehország	20	20	0
Szlovénia	25	23	2
Lettország	29	25	4
Ausztria	24	26	-2
Franciaország	28	27	1
Belgium	22	28	-6
Görögország	31	29	2
MAGYARORSZÁG	21	31	-10
Szlovákia	34	32	2
Lengyelország	36	33	3
Litvánia	40	35	5
Írország	30	37	-7
Olaszország	39	42	-3

Forrás: Blanke *et al.* (2003, 14.-15. o.)

5. táblázat: Az EU15 és az USA összevetése a lisszaboni pontszámok alapján

	2004		EU15 az USA-hoz képest	
	USA	EU15	2002-2003	2003-2004
Információs társadalom	5,86	4,61	-0,52	-1,25
Telekommunikáció	5,6	5,96	-0,81	0,36
Összes dimenzió átlagában	5,55	4,97	-0,51	-0,58

Forrás: Blanke *et al.* (2002-2003, 2004)

A Világgaazdasági Fórum értékeléséből jól látszik, hogy a lisszaboni célok érdekében hozott intézkedések ellenére nőtt a lemaradás az USA és az EU között az előző

időszakhoz képest, mind az összes dimenzió átlagát, mind az információs társadalom dimenzióját illetően. Ez utóbbinak egyik fő oka az IT-kiadások relatív alacsony szintje az EU-ban. Bár Svédország (4,4%) és az Egyesült Királyság (4%) megelőzi az Egyesült Államokat (3,6%), a tizenötök (3%) a GDP arányos ICT-re költött pénzek terén is el vannak maradva az USA-tól (3,6%). Még fájóbb, hogy a szakadék még a tizenötök viszonyában is nőni látszik, hisz 2000-ben már 3,3% is volt a GDP arányos IT kiadások mértéke az EU-ban. Az újak közül csak Csehország és Észtország tudott az EU átlag fölé nőni az információs társadalom ezen aspektusában (Murray 2004, 12. o.). Persze az IT kiadások mértéke csak nagyon nyers információt szolgáltat egy ország technológiai fejlettségéről. Ugyanis nem mindegy, hogy az eurók szórakozási célokat szolgáló számítógépes játékkonzolokra, vagy termelékenység-növelő beruházásokra költődnek el.

Van azért három terület, melyben az EU megelőzi az Egyesült Államokat: a szociális védőháló modernizálásában, a fenntartható fejlődést segítő környezetvédelmi intézkedések bevezetésében és nem utolsósorban a telekommunikáció területén, mely utóbbinál az EU jobb indikátorokkal bír a mobiltelefon-használatot illetően (lásd 6. táblázat). (Blanke *et al.* 2004, 5. o.)

6. táblázat: Mobiltelefon-, PC- és internet-használók száma az EU-ban és az USA-ban

	100 lakosra jutó mobiltelefonok száma (2002)	100 lakosra jutó PC-k száma (2002)	100 lakosra jutó internet-használók száma (2002)
USA	49	66	55
EU25	74	31	33
EU15	78	34	36
Magyarország	68	11	16

Forrás: Eurostat (2004)

Telekommunikáció

A távközlési piacok liberalizálására való törekvés tehát sok szempontból sikeresnek mondható. Miután a telekommunikációs vállalatok kilábalnak az óriási adósságból, melyet az új gazdaság eszméjétől „megittasulva” halmoztak fel, a 3G technológia és szélessávú internet gyors terjedésnek indult az EU-ban. Dániában, Svédországban és Belgiumban a háztartások már több mint 10%-a rendelkezik szélessávú kapcsolattal. Belgiumban nem nehezebb szélessávú internet-kapcsolathoz jutni, mint telefonszolgáltatásra előfizetni. A havi telefonköltségek is fokozatosan bár lassuló ütemben csökkennek, míg a vonalas szolgáltatók száma megduplázódott 1998 és 2001 között.

Sajnos azonban a kedvező trendek megrekedtek 2002-ben, s a korábban állami tulajdonban lévő nagy telekom vállalatok (mint amilyen a Matáv is) jelentős piaci részesedést szereztek vissza az „újoncoktól”, elsősorban a távolsági hívások területén. Az „ex-monopóliumok” sokszor úgy őrzik meg profitjukat, hogy túl magas

bérleti díjat követelnek a piacra belépőktől az infrastruktúra használatáért. A helyi hívások piacán valamivel szabadabb a verseny, ennek ellenére a hívásdíjak nem csökkentek 1997 óta. Egy helyi hívás az EU-ban átlagosan négyszer kerül többbe, mint az USA-ban. A tizenötök közül Hollandiában és Svédországban, míg az új tagállamok közül Észtországban, Szlovéniában és Cipruson a legalacsonyabbak a telefonköltségek. Málta és Lengyelország a legdrágábbak ebből a szempontból. (Murray 2004, 20–21. o.)

A 2003 végén megtartott brüsszeli csúcson, a tagállamok elfogadtak egy általános infrastruktúrafejlesztési tervet, 76 milliárd eurós költségvetéssel. Az 56 elfogadott projektből 31 közlekedéssel kapcsolatos (vasúti és vízi), 17 az energia szektort érinti, és csak 8 fókuszál a gyors kommunikációs módok fejlesztésére. Említésre érdemes, hogy mind az 56 projekt már benne foglaltatott korábbi kezdeményezésekben, mely arra enged következtetni, hogy az EU – szorgalmas de gyenge tanuló módjára – hajlamos többet vállalni, mint amennyit teljesíteni képes. (Murray 2004, 26. o.)

e-Kormányzat

Az új technológiák segítségével, a kormányzatoknak olcsóbb és hatékonyabb módokon kellene minél több szolgáltatásukat elérhetővé tenni a gazdaság szereplői számára. Az ENSZ (2003) által készített globális e-kormányzat rangsor szerint, az északi EU tagállamok az online közszolgáltatások terén is élen járnak, igaz megint csak az USA mögött (7. táblázat). Az Accenture (2004, 7. o.) tanácsadó cég felmérése, mely alapján Kanada a világszerte az elektronikus kormányzat területén, hasonló eredményeket mutat. Az ENSZ álláspontja szerint az elektronikus közszolgáltatások nemcsak az üzleti hatékonyságra, de a demokráciára és az átláthatóságra is pozitívan hatnak, miközben visszaszorítják a bürokráciát. A Cap Gemini Ernst & Young tanácsadó és outsourcing cég által az Európai Bizottság számára készített felmérés szerint, Dániában áll a legtöbb online közszolgáltatás (az összes szolgáltatás 90%-a) a gazdasági szereplők rendelkezésére, míg Svédországban a legkidolgozottabb a rendszer (EC 2004, 17. o.). Dániát Ausztria és Svédország követi. Általában Európában, a vállalatok az elektronikus állami szolgáltatások jóval szélesebb körét élvezhetik (például online ÁFA-bevallás, vámnyilatkozat tétel, társasági adó visszatérítés), mint az állampolgárok (Murray 2004, 11. o.).

7. táblázat: Az e-kormányzati szolgáltatások elterjedtsége alapján készült rangsorok

	ENSZ indexe alapján	Accenture indexe alapján
USA	1.	2.
Svédország	2.	4.
Ausztrália	3.	4.
Dánia	4.	4.
Egyesült Királyság	5.	9.
Kanada	6.	1.
Norvégia	7.	15.
Svájc	8.	n/a
Németország	9.	14.
Finnország	10.	4.
...	...	
Észtország	16.	n/a

Forrás: ENSZ (2003), Accenture (2004)

e-Üzlet

Az e-Európa 2005 cselekvési terv céljai között az is szerepel, hogy „2005-re Európában dinamikus e-üzleti környezetet kell kialakítani”. A „The Economist Group”-hoz tartozó Economist Intelligence Unit (EIU) 2000 óta minden évben elkészíti az ún. e-readiness felmérést (8. táblázat), mely az adott ország „eBusiness környezetét” hivatott mérni, azaz hogy mennyire fogékony az adott ország piaca a különböző internet-alapú üzleti lehetőségekre. Az index kialakításakor olyan tényezőket vesznek figyelembe, mint az adott ország technológiai infrastruktúrája, az általános üzleti környezet, az e-business elterjedésének foka a magánszférában, az internet-használatot befolyásoló társadalmi és kulturális jellemzők, valamint az e-üzletet támogató egyéb szolgáltatások elérhetősége (EIU 2004).

Az északi államok sikere elsősorban a magas fokú koordinációnak köszönhető, a kormányzati szervezetek és az IT iparág között. Az EIU (2004) szerint a kormányzatoknak kell először megragadni az IT kínálta lehetőségeket és megfelelő törvényhozással ösztönözni a gazdaság szereplőit a technológiák minél szélesebb körű alkalmazására. A 8. táblázat jól mutatja az USA fokozatos pozícióvesztését, és a skandináv országok előretörését, amelyek az első öt hely közül négyet foglalnak el a legújabb ranglistán (a nem EU tag Norvégia 2004-ben a 4. helyen áll). Megjegyzendő, hogy ez nem az USA hanyatlásának, hanem az északi államok rendkívüli technológiai fejlődésének köszönhető. Jól kidolgozott kormányzati segítséggel, a skandináv országok állampolgárai sikeresen integrálták az internet kínálta lehetőségeket életük minden területébe, a munkavégzéstől a vásárláson át a hivatalos ügyintézésig. Számos ország veszített pozíciójából az elmúlt évek során, azonban ez nem a visszaesés

jele, hanem a stagnálásé vagy még inkább az „agresszívabb” társaik gyorsabb fejlődéséé.

8. táblázat: Az e-business környezet fejlettsége szerinti rangsor alakulása (e-readiness index 2000-2004)

	helyezések					
	2000	2001	2002	2003	2004	változás
Dánia	12	9	7	2	1	11
Egyesült Királyság	6	3	3	3*	2	4
Svédország	2	6	4	1	3	-1
Finnország	3	8	10	6	5	-2
USA	1	1	1	3*	6	-5
Hollandia	5	10	2	3*	8	-3
Németország	13	12	8	13	13	0
Ausztria	16	16	14	14	15	1
Írország	11	14	15	15	16	-5
Belgium	15	19	16	17*	17	-2
Franciaország	14	15	17	19	18	-4
Spanyolország	22	24	22	23	21	1
Olaszország	19	22	19	21	23	-4
Portugália	25	25	24	22	24	1
Észtország	n/a	n/a	n/a	n/a	26	n/a
Görögország	33	26	23	26	27*	6
Csehország	31	27	27	27	27*	4
Magyarország	30	28	29	29	30	0
Szlovénia	n/a	n/a	n/a	n/a	31	n/a
Lettország	n/a	n/a	n/a	n/a	34	n/a
Lengyelország	29	30	31	30	36	-7
Litvánia	n/a	n/a	n/a	n/a	38	n/a
Szlovákia	37	32	36	34	39*	-2

Forrás: EIU (2000-2004)

Összefoglalás

A felmérések azt mutatják, hogy a lisszaboni stratégia információs társadalom dimenziójában az EU nem fogja utolérni az Egyesült Államokat 2010-ig, sőt, még lépést sem tud tartani vele. Még a leginnovatívabb tagállamok (Finnország, Svédország, Dánia) is az USA mögé szorulnak az információs társadalom legtöbb aspektusát illetően, bár ők jó eséllyel veszik fel a versenyt a jövőben a tengerentúli riválissal.

A stratégia által érintett területek közül – a kutatás-fejlesztés mellett – éppen az információs társadalmat illetően a legjelentősebb az „öreg kontinens” lemaradása az „új világ” mögött. Ráadásul a szakadék nemhogy csökkent az elmúlt évek során, de növekedett. Ennek okai között elsősorban a következő tényezők játszanak szerepet:

- túl ambiciózusak a célok, és az USA is fejlődik ezen idő alatt,
- túl általánosan megfogalmazott a cél („információs társadalom mindenkinek”), és nincs lefektetve a konkrét megvalósítás terve,
- a tagállamok csak lassan, késleltetve vezetnek be nemzeti törvényhozásukba az EU szintjén meghozott döntéseket (ez a Tanács és a Bizottság fő kifogása),
- a túl szűk határidő kapkodásra kényszeríti a brüsszeli törvényhozókat, akik saját fogadalmukat megszegve, sokszor nehézkes szövegezésre, kidolgozatlan szabályok meghozatalára ragadtatják magukat,
- a gyengébb mutatókkal rendelkező tagállamok késleltetik a célok teljesülését (pedig Brüsszel a növekedés-fellendülést, új hajtóerőt várt és vár az újaktól).

Vannak azért pozitív eredmények is. Sikeresen terjednek Európában az új technológiák (szélessávú internet, 3G) és a korábban monopol távközlési piacok is fokozatosan versenypiacokká alakulnak át.

Felhasznált irodalom

- Accenture (2004) eGovernment Leadership: High Performance, Maximum Value. The Government Executive Series.
- Blanke, J., Cornelius, P. K., Mettler, A., Mundschenk, S., Paua, F., von Hagen, J. (2002–2003) The Lisbon Review, An Assessment of Policies and Reforms in Europe. World Economic Forum.
- Blanke, J., Paua, F., Sala-I-Martin, X. (2003) “The Growth Competitiveness Index: Analyzing Key Underpinnings of Sustained Economic Growth”. in The Global Competitiveness Report 2003–2004. World Economic Forum.
- Blanke, J., Lopez-Carlos, A. (2004) The Lisbon Review, An Assessment of Policies and Reforms in Europe. World Economic Forum.
- Cap Gemini Ernst & Young (2004) Online Availability of Public Services: How is Europe Progressing? European Commission DG Information Society.
- Dutta, S., Lanvin, B. and Paua, F. eds. (2003) The Global Information Technology Report 2002–2003: Readiness for the Networked World. New York: Oxford University Press.
- Dutta, S., Lanvin, B., Paua, F. (2004) The Global Information Technology Report, Networked Readiness Index Rankings 2003–2004. WEF – INSEAD – infoDEV. New York.
- EC (2003) Commission Staff Working Document, European Competitiveness Report 2000. European Commission.
- EC (2004) Report from the Commission to the Spring European Council, Delivering Lisbon Reforms for the Enlarged Union. European Commission. Brussels.
- EIU (2000-2004) The Economist Intelligence Unit e-readiness rankings. Economist Intelligence Unit & IBM Institute for Business value
- ENSZ (2003) World public sector report 2003: e-government at the crossroads, UN Economic and Social Affairs Department.

- EU (2000) Az Európai Unió portálja: <http://www.europa.eu.int>
- Eurostat (2004) The new EU of 25 compared to EU15. Eurostat news release. 36/2004 – 11 March 2004
- IVSZ (2004) 2003/2004 – Fény az alagút végén. Informatikai Vállalkozások Szövetsége: <http://www.ivsz.hu>
- Kirkman, G., Cornelius, P., Sachs J. and Schwab, K. eds. (2002) The Global Information Technology Report 2001–2002: Readiness for the Networked World. New York: Oxford University Press.
- Murray, A. (2004) The Lisbon Scorecard IV, The status of economic reform in the enlarging EU. Centre for European Reform.
- Porter, M. E., Sachs, D. E., Warner, A. M. (2000) Executive Summary: “Current Competitiveness and Growth Competitiveness” in The Global Competitiveness Report 2000. Oxford University Press.
- World Science Forum (2003), Budapest, 8-10 November 2003, <http://www.sciforum.hu>